

דעת תורה
של מרן הגאון
רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל
בענין גילוח וגידול הזקן

מלוקט מתוך הספר
הדרת פנים זקן
בענין גילוח וגידול הזקן
-לאור ההלכה-

מאת
משה ניסן וזינער

נערך בימי חנוכה תוך ה"שבעה"
לעילוי נשמת של מרן הגאון
רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל
ניו יארק, תשע"ח

A Compilation of Halachic Statements by
**Maran HaGaon Rav Aharon Yehuda Leib
Shteinman zt'l**

Regarding
The Beard in Jewish Law

Excerpted from Sefer
Hadras Ponim Zokon

Published and Copyright © 2023
by
Rabbi Moshe Nisan Wiener
hadrasponimzokon@gmail.com

התוכן

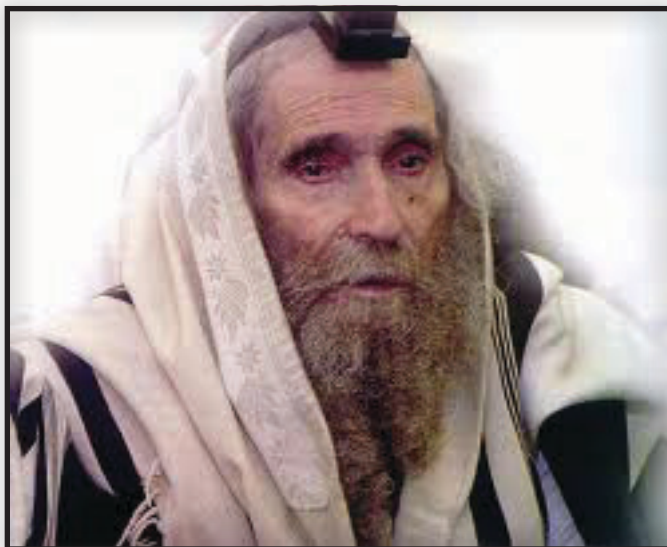
	שיטת הגאון רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן זצ"ל בדין גילוח הזקן ע"י מכונות גילוח
ה	
ו	האם ראוי לגדל זקן בישיבה שכל הבחורים מגלחים זקנם
ו	דין הסרת הזקן ע"י מכונת גילוח וע"י משחה (סם)
	עוד בשיטת מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל בדין גילוח הזקן ע"י מכונת גילוח ובדין בחור שהוריו מבקשים ממנו להסיר זקנו ע"י מכונות גילוח או סם
ז	
ז	עוד בענין סיבת המתחילים להסיר זקנם בישיבות ד"ליטא"
ח	עוד בשיטת מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל בענין הסרת הזקן ע"י משחה (סם)
ח	דעת מרן החפץ חיים (והגרא"ל שטיינמן) זצ"ל בדין עלי' לתורה למגלח זקנו
ט	עוד בענין ה"טענה" דאיכא בגידול הזקן משום "גאוה"

סיפור:

י	"געוואלד!"
---	------------

נספח:

יא	גדר "מכונות גילוח" של ימינו - דין תער או מספריים: פסק דין מאת מרן הגרא"ל שטיינמאן זצ"ל ועוד גדולי דורנו
----	--

שיטת הגאון רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן זצ"ל

בדין גילוח הזקן

ע"י מכונות גילוח

בתשובה לשואל בדין מכונות גילוח, כתב וזה לשונו:

כידוע שגדולי ישראל אסרו וזה קרוב לודאי שיש בזה איסור דאורייתא לדבריהם ואין מה להוסיף בזה.

אהרן יהודה ליב שטיינמן

אור לכ"ד אלול תשנ"ח

בני ברק יצ"ו

202

בני ברק, אור לכ"ד אלול תשנ"ח

אור לכ"ד אלול תשנ"ח

אור לכ"ד אלול תשנ"ח

אור לכ"ד אלול תשנ"ח

אור לכ"ד אלול תשנ"ח

אור לכ"ד אלול תשנ"ח

האם ראוי לגדל זקן בישיבה שכל הבחורים מגלחים זקנם - שיטת מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל -

בתקופה האחרונה נשאל רבינו מכמה וכמה בני ישיבה: "אם במקום שכל הבחורים בישיבה בו הוא לומד אינם מגדלים את זקנם, ראוי שיעשה כמותם או לא?"

ולכולם השיב רבינו:

"שלא להתחשב בזה כלל".

רק היו כמה נוסחאות.

• יש שאמר לו: 'מוטב לאדם שיקרא שוטה כל ימיו ואל יהיה רשע שעה אחת לפני המקום' ('עדיות' ה ו).

• ויש שענה חריף יותר: "האם כשכולם אוכלים חזיר גם אתה תאכל עמהם"!

• ולאחד ענה בהאי לישנא: "אף אחד לא הפסיד מזה שגידל זקן..."

קובץ "פרי חיים מרבינו מרן בעל אילת השחר" - גליון קלג, ב' תמוז תשע"ב

דין הסרת הזקן ע"י מכונת גילוח וע"י משחה (סם) - שיטת מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל -

ובימי הספירה שלאחר ל"ד בעומר, דלדעת המחבר מותר בתספורת, שאל א' מהנוהגים כהמחבר: "אם יגלח זקנו היות ונמצא בישיבה שרובם נוהגים שלא להסתפר עד ימי הגבלה?"

השיב רבינו:

"ממ"נ לא טוב, אם מגלח במכונה הרי יש חשש לאו דאורייתא^א וגם אם מגלח עם משחה זה לא חלק, היות ויש אומרים שיש בזה משום: 'לא ילבש'... ('דברים' כב ה).¹

פרי חיים ממרן הרב שטיינמן, שופר ארגון להפצת יהדות, צוות שופר גנזי המלך, כו תמוז תשע"ב

ב. רוכזו הדעות בענין איסור הסרת הזקן ע"י משחה (סם), בספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"ט.

ג. רוכזו הדעות בענין איסור גילוח הזקן ע"י מכונת גילוח, בספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"א.

ד. רוכזו הדעות בענין איסור הסרת הזקן משום 'לא ילבש', בספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"ג.

עוד בשיטת מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל
בדין גילוח הזקן ע"י מכוונת גילוח
ובדין בחור שהוריו מבקשים ממנו להסיר זקנו
ע"י מכוונת גילוח או סם

"מפעם לפעם חוזר ונייעור נושא גילוח הזקן. ואומר ראש הישיבה [מרן הגראי"ל שטיינמן] תדיר כי במכונה בודאי אסור^ה, ואפילו לגלח עם משחה אין ראוי מפני מראית העין, שנראה שגילח עם מכונה. ואפילו אם הוריו מבקשים ממנו לגלח, לא ישמע להם."^א

בשם הגראי"ל שטיינמן ע"י החברותא שלו, הרב משה יהודה שניידר, במכ"ע כיכר השבת, כ"ה שבט תשע"ו

עוד בענין סיבת המתחילים להסיר זקנם
בישיבות ד"ליטא"^ה
-דעת מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל-

ואומר רבינו: "כי מה שנהגו פעם בישיבות לגלח, כי לא היה ידוע האיסור."

קובץ "פרי חיים מרבינו מרן בעל אילת השחר" - גליון קלג, ב' תמוז תשע"ב

- ה. רוכזו הדעות בענין איסור גילוח הזקן ע"י מכוונת גילוח, בספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"א.
- ו. רוכזו הדעות בענין איסור הסרת הזקן משום 'מראית עין', בספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"ו.
- ז. רוכזו הדעות בענין גידול הזקן כשהוא בניגוד לציווי ההורים, בספר הדרת פנים זקן, ח"ב פט"ו. ועי' ספר "אש התורה" (מאת הרב אהרן סורסקי) ח"ב עמוד רס"ה (בשם אחד מוטיקי תלמידי הגר"א קוטלר זצ"ל בליקווד, ת"ח מופלג ומרביץ תורה): "בחור מן הישיבה שגידל זקן, שטח לפניו [היינו לפני רבינו הגר"א קוטלר זצ"ל] באחד הימים את עגמת נפשו, באשר הוריו מתנגדים לכך בצורה נחרצת, ודורשים ממנו שילגח את שערות זקנו. אמר לו רבינו [הגר"א קוטלר זצ"ל]: לגדל הזקן הוי מלבוש יהודי, כה נהגו אבותינו ואבות אבותינו. ומכיון שמדובר ב"אל תיטוש תורת אמך" אינך מחויב לציית להם."
- ח. עוד בסיבת המתחילים להסיר זקנם בישיבות ד"ליטא" - ראה ספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"ד במילואים. וכתב מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל בספרו "ארחות יושר" (סי' ה' עמ' יט-כ): "ובכל הדורות ה' זה בזיון גדול מי שלא ה' לו זקן ורק בדורות האחרונים התחילו לזלזל בזה כי למדו מהגוים. ובתרגום יונתן א"י שעובר בזה משום לא ילבש גבר שמלת אשה והיינו אפי' אם מספר במספרים וכ"כ החינוך והוסיף שעובר משום ובחוקותיהם לא תלכו והביאו החפץ חיים בספר המצות הקצר (ל"ת קע"ז). ומרן החזו"א מאד לא היתה דעתו נוחה מזה. עכ"ל. ובקובץ אגרות ממרן החזו"א (ח"א סי' קצ"ח) כתב בנוגע הישיבות ד"ליטא": "ואף שפשטה המחלה גם

וכתב לי ת"ח גדול מהמקורבים ביותר אל מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל:

"אך היתה התבטאות מרן זצוק"ל בנוגע למה שסיפר לו הגה"צ ר' שלמה ברוודה זצ"ל שהקדוש מרן ר' אלחנן הי"ד אמר ברכבת לפני עקידתו על קידוש ה', שכנראה טעינו בהנהגת הישיבה. ואף שרבינו לא קיבל לאמיתות המעשה, אך אמר שנכון שהיו דברים בעולם הישיבות לא כהלכה, וכמדומה שלדוגמא הזכיר ענין הגילוח, שלא ידעו שזה איסור גמור."

עוד בשיטת מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל

בענין הסרת הזקן ע"י משחה (סם)^ט

"ואפילו לגלח עם משחה אין ראוי מפני מראית העין, שנראה שגילח

עם מכונה^א."

בשם מרן הגראי"ל שטיינמן ע"י החברותא שלו, הרב משה יהודה שניידר, במכ"ע כיכר השבת, כ"ה שבט תשע"ו

דעת מרן החפץ חיים (והגראי"ל שטיינמן) זצ"ל

בדין עלי' לתורה למגלח זקנו^{יב}

"בהזדמנות סיפרו למרן ראש הישיבה [הגראי"ל שטיינמן] מה שהובא בספר מאיר עיני ישראל, שהחפץ חיים זצוק"ל הי' דרכו לישב ליד הבימה, כדי לשמוע את הבעל קורא, ופעם אחת העלו לתורה אחד

בין התורנים יחיו, לא נשתנה הדבר בשביל זה, ולכן נפשי סולדת בענין זה. ובספר "ארחות יושר" שם כתב מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל: "ואמר מרן [החזו"א] ז"ל, שכשנכנס אליו אדם שמוריד זקנו..גהי' לו כ"כ לא טוב עד שעומד לו להקיא".

ט. רוכזו הדעות בענין איסור גילוח הזקן ע"י משחה (סם), בספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"ט.

י. רוכזו הדעות בענין איסור הסרת הזקן משום 'מראית עין', בספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"ו.

יא. רוכזו הדעות בענין איסור גילוח הזקן ע"י מכונות גילוח, בספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"א.

יב. רוכזו הדעות בענין עלי' לתורה למי שמגלח זקנו, בספר הדרת פנים זקן, ח"ב פ"ח אות ד.

ועי' ספר גימטריאות לרבינו יהודה החסיד (מרבתינו הראשונים, מבעלי התוספות, ח"א

סימן ל): "וכל אדם... מגולח זקנו אפילו במספרים... אסור לקרואתו לספר תורה; דכתיב

במזמור נ' [תהלים נ, טז] 'ולרשע אמר אלקים, מה לך לספר חוקי' - אינך שומר ו'לא תלכו

בחוקות הגוי'."

שהי' מגלח זקנו, וכשראה את זה ברח והתרחק מהבימה, להראות שאין דעתו נוחה מזה שכיבדוהו לעלות לתורה, ומרן לא הבין מה מתפעלים מהמעשה, הרי זה פשיטא".

בשם הגרא"ל שטיינמן ע"י החברותא שלו, הרב משה יהודה שניידר, במכ"ע כיכר השבת, כ"ה שבט תשע"ו. [וראה פתיחת הספר הדרת פנים זקן עמ' 18]

עוד בענין ה"טענה" דאיכא בגידול הזקן משום "גאווה"^י - דעת מרן הגרא"ל שטיינמאן זצ"ל -

וכנגד הטענה שיש אומרים דהוי כ"והרא" שמחשיב את עצמו כמושלם... אמר רבינו בהזדמנות "דבכל זאת עדיף שיגדל זקן וזה שומר קצת על האדם ברוחניות."^{יד}

קובץ "פרי חיים מרבינו מרן בעל אילת השחר" - גליון קלג, ב' תמוז תשע"ב

ג. ראה במילואים לספר הדרת פנים זקן, ח"ב פי"ט עמ' תתמו - תתמוז.
ד. זה שיגידול הזקן הוא סייג לשאר עבירות שבתורה - ראה ספר הדרת פנים זקן ח"ב פ"ה אות ד. ובענין ה"טענה" דאיכא בגידול הזקן משום "גאווה", ביאר מרן החתם סופר עה"פ (האיזינו לב, ה) "שחת לו לא בניו מומם" על פי מ"ש ה"אבן עזרא" (קדושים יט, כז), שלפיכך הגדירה תורה את הסרת הזקן כ"השחתה" ("לא תשחית את פאת זקנך"), מפני שהזקן הוא תפארת פניו של אדם, וגלוחו הריהו השחתת הפאר. וזהו שאמר הכתוב: "שחת לו" - הללו שמשחיתים את פאת זקנם, "לא בניו" - מוכיחים הם על ידי כך כי אינם בניו של הקב"ה, כי משליכים הם את היופי והפאר אשר העניק להם, וכאילו אין אביהם שבשמים חשוב כלל בעיניהם [בלשון החת"ס שם: "אמנם נאסר לנו כל זה משום שאנו בני אל חי וכתבי ישי" ראל אשר בכך אתפאר ולא יתכן לכן להשליך פאר אביו מעליו"]. ואם סבורים הם שעל ידי הסרת תפארתם ימנעו מגאווה, הנחשבת למום (כמאחז"ל מגילה כט, א): "כל המתנאה הוא בעל מום" - וא"כ יחשב זה המשחית זקנו כענוותן ויהי' תם ולא בעל מום) - אומרת איפוא התורה: "מומם" - אדרבה, בעצם השחתת פאת הזקן הופכים הם לבעל מום [בלשון החת"ס שם: "ואין לך מום גדול מזה שמראה שאינו בנו של הקב"ה. וזהו שיחת לו, זקנו ופאת ראשו, לא בניו, והא מומם, ולא תמימותם, כ"א מומם כנ"ל"] (פנקס קדשו עה"ת בפ' האיזינו בשנת תקי"ף לפ"ק - נעתק בס' דרשות חת"ס סופר בהערת המהדיר לדרוש לח' תמוז בדף שד, ב במהדורת הרב יוסף נפתלי שטערן, תרפ"ט) [ואף שהזכיר שם "השחתת הזקן בתער", פשוט שטעמו ונימוקו - הסרת ה"פאר" - שייך גם בהסרת הזקן ע"י סם או מכונת גילוח, שמשחיתים עי"ז ה"תפארת פניו של אדם" ממש כמו תער, וזיל בתר טעמא, וק"ל. ועוד י"ל שזויה דרשה לקהלה ששם הי' פירצה בענין גילוח בתער. בכללות שיטת מרן החתם סופר בענין גילוח וגידול הזקן, ראה בארוכה ספר הדרת פנים זקן ח"א ערך "חתם סופר"]

סיפור

"געוואלד!"

במהלך חג החנוכה החלה בריאותו של הרב שטיינמן להתדרדר באופן חד; הרופאים ציפו לנסיגה בדלקת שהשפיעה על דרכי הנשימה, אבל זה לא קרה. שאר מערכותיו נחלשו אף הן, ובנוסף לכך, הרב גם לא אכל את מנתו היומית - קערה אחת של דייסה. עם זאת, פרופסור סורקין וויינברגר עשו מאמצים כבירים לייצב את מצבו. בסופו של דבר, התרופה באה בצורה שכל "אידישע מאמע" - יכולה להעיד שתעזור: אוכל. באמצעות אינפוזיה הוא קיבל תזונה שחיזקה את גופו ועזרה לייצב את מערכותיו.

הצוות הרפואי היה מופתע לגלות שתהליך פשוט כזה יכול ליצור תפנית חדה שכזו, אבל כפי שלמדו מהר, שום דבר לא היה "רגיל" כאשר מדובר בבריאותו של גדול הדור של המאה. לקראת סוף אותו שבוע קריטי, כאשר ראש הישיבה סבל מקשיי נשימה קשים, וידיעות על העתיד להתרחש עברו כאש בשדה קוצים ברחבי בני ברק והעולם היהודי, התכונן הצוות הרפואי לצעד דרסטי - הנשמה מלאכותית או "פיום קנה" (החדרת צינור בקנה הנשימה).

נכדו של הרב שטיינמן, הרב דוד שפירא, שעמד על המשמר מחוץ לחדרו, שמע לפתע את צווחת ראש הישיבה: "געוואלד!".

הם רצו פנימה, וראש הישיבה שלא יכל לדבר ובקושי נשם, הצליח ללחוש להם, "הם רוצים לגעת בזקן שלי!" (לא רק שהרב שטיינמן לא קיצץ את זקנו, אלא שעברו שנים רבות מאז שנגע בו, ולכן חלקים גדולים מזקנו היו קווצות שיער נוקשות, שלעתים נשברו ונפלו).

בסופו של דבר, נמנע הצוות הרפואי מלבצע טיפול פולשני בדרכי הנשימה, דבר שפרופ' סורקין טוען, שהוא לא פחות מנס. "העובדה שרמות החמצן של הרב היו כה נמוכות שבקושי הצליח לנשום, ובכל זאת הוא הצליח לחזור לעצמו באופן עצמוני ללא התערבות דרסטית, היא פשוט נס. אין לזה שום הסבר, חוץ מהסיבה הפשוטה. מדובר ברב שטיינמן".

נספח

גדר "מכונות גילוח" של ימינו - דין תער או מספריים? פסק דין מאת מרן הגראי"ל שטיינמאן זצ"ל ועוד גדולי דורנו

בס"ד יום ב' לסדר "לא תשחית פאת זקניך" ניסן תשס"ח

פסק דין

הן מודעת לכל דבר פירצת מכונות הגילוח, אשר אסרוהו רבותינו גדולי הדור, מרן החפץ חיים זצ"ל, ומרן החזו"א זצ"ל, וזה אפילו במכונות שבימייהם אשר מאז כבר עברו המכונות שכלולים רבים, וגרועות הרבה יותר. וכן הורו מרן בעל קהלות יעקב זצ"ל ומרן הגרא"מ שך זצ"ל, בשם מרן החזו"א שהיה אוסר בכל מכונה כתער ממש, כי בתוה"ק לא נכתב תער אלא "לא תשחית", וכל גילוח שיש בו השחתה אסור כמבואר במכות כא. וברמב"ם פי"ב מעכו"ם.

ולכן כל המכונות המגלחות למישעי אפי' רק בשתי שערות, הן בכלל איסור "לא תשחית פאת זקניך". וכמובן דאף על כל ראשי הישיבות הקדושות לעמוד בפרץ ושללא להרשות הכנסת מכונות גילוח היכולות לגלח למישעי, וא' המקיף וא' הניקף במשמע, ומצוה גדולה ללמוד בספרו של רבינו החפץ חיים זצוק"ל "תפארת אדם" שנוסד על חיזוק שמירת איסור זה, ובו מבאר שכר גודל המקיימה בזה ובכה.

שמואל הלוי ואזנר

כאשר דבר איתי מרן החזו"א זצ"ל בזה הראיתי לו שכבר מרן החת"ס ז"ע היה פשיטא לי לאיסור כאשר ביארתי בעוה"י בתשובה

א. י. ל. שטיינמן

יוסף שלוי אלישיב"י

חיים קניבסקי

ניסים קרליץ

מיכל יהודה לפקוביץ

נתן צבי פינקל

שמואל אויערבאך

הגרי"ש אלישיב סירב לחתום על פס"ד הנ"ל עד שיתוקן לאיסור ודאי

טו. "יצויין שכשהביאו קול קורא זה קמ' רבינו [הגרי"ש אלישיב], והי' כתוב שם שהמכונות גילוח הם בחשש' איסור תער, סירב רבינו לחתום ע"ז, עד שיתוקן לאיסור ודאי' ולא בל-שון חששא'" (ס' אשרי האישי - פסקי מרן הגרי"ש אלישיב - יו"ד ח"א עמ' קמג).

הקונטרס הזה נדפס לזכות

הילדה **סילקא** תחי'

נולדה למזל טוב ביום המישי ג' טבת תשע"ח

ולזכות הודי'

הזו"ח אי"א **יעקב שמשון** הכהן

וזוגתו מנב"ת מרת **יהודית** שיחיו

מאליק

ובשכר זה יגדלוה לתורה* ולחופה

ולמעשים טובים מתוך הרחבה

* לתורה - ע"פ מרז"ל (ברכות יז, א) נשים במאי זכיין באקרוי' כו' באתנוי' כו'
ונטריין וכו'

